

FILOSOFIA ECHILIBRULUI DINAMIC AL FORȚELOR OPUSE YIN YANG

Autor: Diana Artiom
Coordonator științific: Cristina Lazariuc

Universitatea Tehnică a Moldovei

***Abstract:** Yin and Yang is one of the dominant concepts shared by different schools throughout the history of Chinese philosophy. The first written record of using these two characters together appears in a verse from the Shijing (Book of Songs). The most enduring interpretation of yinyang in Chinese thought is related to the concept of qì (ch'i, vital energy). Yinyang also has been understood as some concrete substance (xingzhi), according to which yixing and yangxing define everything in the universe. They are either on the opposite ends of a cycle but this opposition is relative, and can only be spoken of in relationships. Finally, yinyang also plays a pivotal role in traditional Chinese thought about health and the human body. Yin and yang do not exist in isolation but are in a dynamic state in which they interact and fashion the complicated and intricate system of the human body.*

***Cuvinte cheie:** Yin, Yang, alternanță, armonie, interdependență, transformare, existență, echilibru.*

Mulți dintre noi se întreabă – ce este adevărul? Majoritatea îl interpretează prin apel la un termen antonim, cel al minciunii. Analog, prin relații antagoniste, ei percep pacea și războiul, iubirea și ura, ziua și noaptea, dulcele și amarul, fericirea și suferința, sănătatea și boala, binele și răul, viața și moartea. Dar există oare posibilitatea de a cunoaște, de a defini un element fără contrariul său? Am putea noi oare prețui valoarea fericirii, sănătății, adevărului și iubirii fără a le confrunța cu suferința, boala, minciuna și ura? Filosoful grec Heraclit din Efes considera că mișcarea, viața și însăși existența lumii sunt determinate de această permanentă luptă și război al contrariilor, deci de diferența de potențial (energie, forță) dintre doi poli. Această permanentă „luptă” sau „vrajbă” este disputa care menține de fapt ciclul existenței și distrugerii, dar și al reînnoirii sau renașterii ființelor și lucrurilor, deci devenirea și permanența universului. Așadar, observăm că la baza armoniei și echilibrului stau de fapt relațiile antagoniste și mereu schimbătoare. Alternanța, dinamica și interdependența dintre aceste elemente constituie baza unei nobile teorii din China antică – Yin și Yang.

Filosofia chineză, ca și cea indiană, este dominată de ceea ce s-a numit *coincidentia oppositorum*, așa cum reiese mai ales din filosofia lui Lao Tze. Problemele fundamentale ale spiritualității chineze sunt: Yin-Yang, Dao, spațiul, timpul și numărul. O teorie relativ “configurată” despre opusele Yin-Yang apare pentru prima dată într-un fragment hi-tseu în sec. al V-lea î.e.n. aparținând cuiva din “Școala Filosofilor”. Yin-ul și Yang-ul au fost privite ca niște simboluri, având capacitatea de a cuprinde foarte multe aspecte ale lucrurilor, fără a le descrie în mod explicit. Astfel, în cursul vieții de zi cu zi, vechii chinezi, au ajuns să înțeleagă că tot ceea ce există poate fi privit prin cele două aspecte ale sale: ziua și noaptea, mișcarea și repaosul, căldura și frigul, bărbatul și femeia, exteriorul și interiorul, ș.a.m.d. și au descris această învățătură prin termenii Yin - Yang. Alternanța lor ritmică probabil că a fost sugerată de alternarea lumină-umbră care se perinda pe versanții și pantele munților, când luminate de razele soarelui, când acoperite de umbra norilor. Și în domeniul științelor din China antică întâlnim astfel de alternanțe, ceea ce arată caracterul dinamic, autentic, al gândirii. Astfel, ceea ce grecii numesc geometrie, adică măsură a pământului, la chinezi apare ca “măsură” a stării mișcărilor șuvoaielor de apă din munți, șuvoaie care sunt când năvalnice, când liniștite.

Conform credințelor chinezești și daoiste, lumea întotdeauna s-a guvernat singură. Cerul naște făpturi și lucruri, pământul le hrănește, anotimpurile vin și pleacă, cele cinci elemente se înlocuiesc reciproc, Yin și Yang alternează mereu. Tot ce există funcționează de la sine. Diferitele combinații ale acestor două aspecte și transformarea continuă în care se află, explică dezvoltarea și nașterea tuturor ființelor. Astfel că autorii cărții Yi Jing, al cărei întreg conținut și idei reprezintă o dezvoltare a Tai Ji-ului, au împărțit simbolul întâi în 4 imagini construite prin dublarea elementelor Yin (simbolizat printr-o linie întreruptă – –) și Yang (simbolizat printr-o linie continuă -). Prin adăugarea unui element Yin sau Yang la cele 4 imagini se obțin 8 trigrame: cerul, pământul, tunetul, vântul, apa, focul, muntele și marea (fig. 1). Acestea se afla două câte două în reacție de atracție și respingere. Combinația acestora, formând 64 (8 x 8) hexagrame, sintetizează într-un sistem ordonat comun toate forțele cosmice. Cele două principii cauzale sunt Yang (masculin,

solid, luminos, activ) și Yin (feminin, moale, întunecat, pasiv). Prin interacțiunea dintre acestea este explicată formarea și transformarea tuturor lucrurilor și fenomenelor.

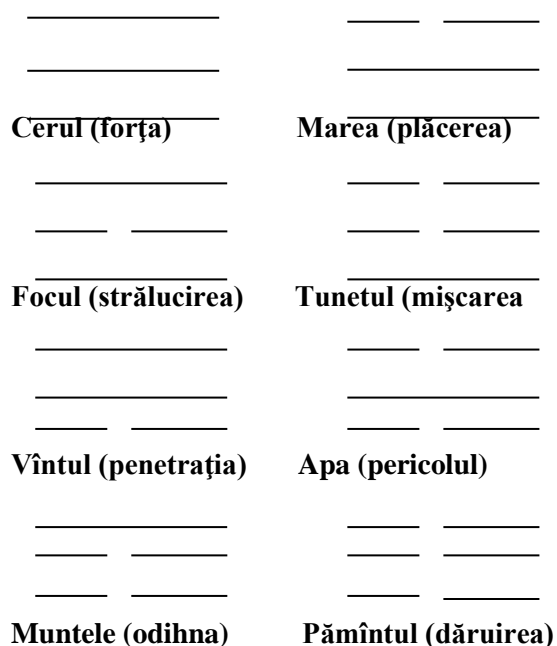

Fig. 1

Cartea prefacerilor vorbește despre nașterea lumii. Se spune că inițial exista o îngrămădire nebuloasă de substanță cu caracter inform, compusă din particule materiale. Chinezii au numit-o tai-ți; adică o masă alcătuită din particule de materie numite ți. Particulele materiale sunt de două feluri: unele au caracter pozitiv și se numesc Yang-ți, iar altele au caracter negativ și se numesc Yin-ți. Ca urmare a ciocnirii acestor două feluri de particule materiale se produc schimbări; astfel apare lumea în forma cunoscută de noi.

Noțiunile de Yin și Yang și relațiile pe care ele le exprimă au un conținut foarte bogat. Yang și Yin sunt considerate două forțe primordiale ale existenței. Universul se presupune a fi unitatea dintre două entități cu caracter opus. Lumea este, deci un echilibru între Yang și Yin. Doctrina despre Yin Yang ne demonstrează că materia este activă: natura apare și se dezvoltă fiind supusă unei cauze, care nu se află în afara ei și nu are un caracter nematerial.

În perioadele "Primăverii și a Toamnei" (770-476 î.e.n.) și a "Statelor Combatante" (475 – 221 î.e.n.) teoria Yin – Yang a fost profund implicată în toate sistemele de gândire. Yin – Yang a ajuns să reprezinte un mijloc de a generaliza cele două principii opuse care se găsesc în toate fenomenele lumii naturale. Taoismul utilizează doctrina despre Yin Yang pentru a-și formula cosmologia. Filosoful confucianist Zhou Dun-Yi (1017-1073) alcătuiește o diagramă care reprezintă interacțiunea forțelor cosmice. Forța supremă (Tai Ji) determină prin mișcare forța Yang, urmată de mișcare și astfel de forța Yin. Din interacțiunea dintre Yin și Yang se creează cele cinci elemente (pământul, focul, apa, metalul și lemnul) și din acestea tot ceea ce ființează.

Astfel, indiferent de nivelul de organizare al materiei la care ne referim (particule subatomice, atomi, molecule și chiar sisteme planetare sau galaxii), una dintre legile fundamentale care operează în mod constant în natură este aceea a permanentei interacțiuni dintre două forțe polar opuse ca sens, dar complementare, una pozitivă, masculină (solară, yang) și alta negativă, feminină (lunară, yin).

Aproape toate fenomenele din natură sunt expresia interacțiunii neîncetate a acestor două principii: unul pozitiv(+), Yang și altul negativ (-), Yin. Manifestarea diverselor fenomene din natură se realizează în funcție de predominanța unuia sau a celuilalt dintre cele două principii, Yang, masculin, (+) sau Yin, feminin (-), care sunt principiile de bază ale întregului Univers. În esență, Yin (-) înseamnă frig, umed, întunecat, superficial, exterior, jos, difuzat. Yin este slăbiciunea, epuizarea, aspectul negativ(-). Yang (+) înseamnă cald, uscat, luminos, profund, interior, sus, condensat. Aspectul Yang este forța, puterea, aspectul pozitiv (+). Pământul este Yin. Cerul este Yang.

"Yin și Yang reprezintă îmbinarea tuturor conceptelor într-o singură sferă". În Yi-king, Cartea schimbărilor, alternativitatea dinamică universală este reprezentată prin următoarea imagine grafică:

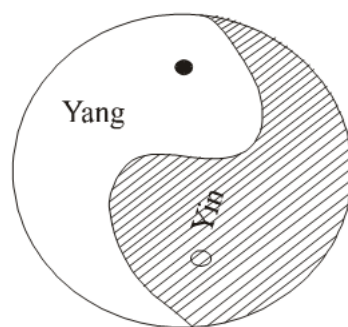

Fig. 2

În această reprezentare grafică, Yin este simbolizat prin partea hașurată, iar Yang prin cea nehașurată, cele două părți fiind despărțite printr-o linie sinusoidală și nu dreaptă, ceea ce sugerează ideea de opoziție alternativă, opoziția fiind, deci, relativă. Nici una dintre cele două părți nu se poate învinge și anihila complet una pe cealaltă, astfel că Universul se află într-o eternă unduire fără ca să intre vreodată în imobilitate. Potrivit cosmologiei taoiste, cercul reprezintă Tao, adică unitatea nediferențiată din care se nasc toate formele de viață. Jumătatea neagră și cea albă din interiorul cercului reprezintă Yin-qi și Yang-qi, energia primordială feminină și cea esențial masculină, prin a căror interacțiune se manifesta viața, adică cele "5 elemente" și cele "zece mii de lucruri".

Însă nu numai universul fizic este permeat de alternativitatea dinamică Yin-Yang, ci și organismul uman - partea de sus și exteriorul fiind sub dominația Yang, iar partea de jos și visceralele, de Yin. Din unirea cerului și pământului, macro- și microcosmosului în organismul omenesc, apare viața, energia, "Qi", cunoscută și stimulată de medicii antici chinezi în practica acupunctivă. Astfel, omul le are în sine pe ambele: Yin și Yang, Cer și Pământ. Am putea spune că, suspendat undeva între cer și pământ, omul își caută, din momentul apariției sale, rostul său în lume; Yin-ul (-) și Yang-ul (+) din structura sa îi definesc statutul de ființă gânditoare: printr-unul el se hrănește, prin altul el gândește; prin YIN el există, prin YANG el aspiră spre înălțimi.

Yin-ul și Yang-ul reprezintă o modalitate de a înțelege, de a cunoaște existența. Teoria despre Yin - Yang ne descrie lumea în dinamica sa. Ea pune accent pe continua transformare și pe necesitatea de a înțelege modul în care sunt guvernate transformările. Stările sunt percepute numai ca situații particulare, ele neavând un caracter permanent. Existența este percepută ca o continuă transformare, iar înțelepciunea constă în sesizarea modului în care se succed diferitele stări și nu în menținerea lor.

"In mijlocul Yin-ului apare Yang-ul, Yang-ul activează Yin-ul". Teoria Yin - Yang ne ajută să înțelegem relativitatea existenței: totul se transformă, nimic nu rămâne în starea în care există la un moment dat. După zi vine noaptea, anotimpurile se perindează după obișnuita formulă circulară: iarnă – primăvară – vară - toamnă, sămânța încolțește și se transformă în plantă, omida devine fluture, omul trăiește și moare, cine stă în vârful picioarelor va trebui să coboare, ș.a.m.d.

Natura Yin sau Yang a unui fenomen nu este absolută, ci relativă. Această relativitate se reflectă prin *principiile* de bază ale teoriei Yin - Yang:

1. Yin și Yang se află în dublă relație: de opoziție și de interdependență. Forțele Yin – Yang sunt opuse, dar complementare.

Teoria Yin - Yang susține faptul că orice fenomen natural posedă două aspecte opuse: unul Yin și celălalt Yang. Opoziția celor două aspecte constă în capacitatea lor de a se lupta unul cu celălalt, controlându-se astfel reciproc. De exemplu, căldura (Yang) poate înlătura frigul (Yin), în timp ce frigul (Yin) face arșița (Yang) să scadă.

Acest lucru se petrece și în organismul uman, unde opoziția Yin - Yang menține echilibrul fiziologic. Dacă dintr-o cauză oarecare, raportul normal Yin- Yang se modifică, apărând un exces de Yin sau de Yang, se instalează starea de boală, ca urmare a distrugerii balanței fiziologice. *"Atunci când Yin-ul predomină, Yang-ul se va îmbolnăvi, Atunci când Yang-ul predomină, Yin-ul se va îmbolnăvi."*

Deși Yin-ul și Yang-ul sunt opuse, între ele există în același timp și o relație de interdependență. Yang-ul nu poate exista fără Yin, Yin-ul nu poate exista fără Yang. Yang-ul este condiționat de existența Yin-ului și invers. *"Yin-ul rămâne ascuns în interior, pentru a acționa ca un apărător al Yang-ului, Yang-ul stă în afară, acționând ca un servitor al Yin-ului"*.

În corpul omenesc, Yin-ul corespunde substanțelor nutritive, fluidelor corpului, în timp ce Yang-ul este caracterizat de activitățile fiziologice, de energie. Conform principiului tocmai enunțat, fluidele corpului sunt

cele care rămân în interior, în timp ce activitățile fiziologice se manifestă în exterior, mediind relația cu acesta.

2. Între Yin și Yang există un raport de consum-alimentare și intertransformare . "Yang-ul extrem produce în mod necesar Yin-ul, iar Yin-ul extrem produce în mod necesar Yang-ul, Frigul extrem va da naștere căldurii, iar căldura excesivă se va transforma în frig."

Astfel, cele două aspecte Yin - Yang cuprinse într-un fenomen nu sunt fixe, ci se află într-o permanentă relație de consum - alimentare. De exemplu, diverse activități fiziologice (Yang) din organism consumă în mod necesar anumite substanțe nutritive (Yin). Acesta este procesul de consumare a Yin-ului pentru a genera Yang-ul și reprezintă o schimbare cantitativă. În condiții normale există un echilibru al raportului de consum - alimentare. Dereglarea echilibrului va duce la un exces de Yin sau de Yang și la apariția bolii. Din punct de vedere calitativ, în anumite condiții speciale poate apărea un proces de intertransformare Yin - Yang. Aceste prefaceri sunt posibile numai prin acțiunea combinată a unor factori interni și externi. Un exemplu îl constituie starea febrilă. Căldura excesivă care apare afectează energia de apărare a corpului. Dacă febra persistă, la un moment dat va avea loc o scădere bruscă a temperaturii, pulsul devine slab, apare paloarea și răcirea membrelor. În acest caz, Yang-ul s-a transformat în Yin.

3. Divizibilitatea infinită a Yin-ului și Yang-ului

În orice aspect Yin sau Yang vom regăsi aspecte Yin și Yang. De exemplu, ziua este Yang. Dimineața este partea Yang a zilei, în timp ce după amiaza reprezintă partea Yin.

Analizând toate aceste principii, conchidem că Yin și Yang este anume acel fundament, care stă la baza percepției fenomenelor, care deși nu descrie după o formă fixă structura lucrurilor, dar oferă șansa de a înțelege esența lor.

În esență simbolurile Yin și Yang semnifică echilibrul perfect, atracția contrariilor și miezul tuturor lucrurilor. De exemplu , dacă ni se întâmpla ceva rău în viață acest fapt se datorează unei inegalități dintre Yin și Yang , în timp ce norocul provine din starea armonioasă de echilibru dintre cele 2 principii. Reieșind din aceasta. În continuare vă prezint o demonstrație care prin analogie cu teoria echilibrului dinamic al forțelor Yin Yang ar reliefa esența vieții umane împânzită de contrarii:

Viață + Dragoste = Fericire (1);

Viață - Dragoste = Suferință (2);

$(1) + (2) = > 2 * \text{Viață} = \text{Fericire} + \text{Suferință} \Rightarrow \text{Viață} = \frac{1}{2} \text{Fericire} + \frac{1}{2} \text{Suferință}$.

Cu alte cuvinte viața omului este și ea un echilibru dinamic al unor trăiri lăuntrice antagoniste, care sunt în același timp complementare, interdependente și alternante, căci fără suferință omul nu ar putea prețui momentele de fericire, iar fără fericire și-ar pierde scopul existențial. Suferința este ceea ce-l motivează pe om spre acțiune, spre schimbare, spre căutarea fericirii și împlinirii sale ca personalitate, părinte, prieten și specialist. Suferința generează conștientizarea necesității fericirii, iar fericirea permanentă l-ar face pe om pasiv, lipsit de scopuri și acțiune. Numai alternanța fericire – suferință determină ființa umană să se autodepășească zi de zi, fiind în armonie cu sine și cei din jur.

Așadar, Yin-Yang sunt embleme-energii sau substanțe care au persistat în spiritualitatea chineză dintotdeauna și care relevă cumva, legătura sau trecerea de la fondul arhaic, anonim al înțelepciunii, la reflecția filosofică propriu-zisă configurată în școli. Într-adevăr, cuplul Yin-Yang poate fi reprezentat sub forma unor forțe sau tendințe complementare care constituie infrastructura dinamică a universului. Astfel, filozofia Yin-Yang poate fi explicația adecvată a schimbărilor în univers, atât pe plan uman, cât și pe cel al fenomenelor naturii.

Bibliografie:

1. *Atlas de filosofie*. – București: Enciclopedia RAO, 2004;
2. *Curs de lecții la filosofie*. – Chișinău, 1991;
3. *Dicționar de filozofie și bioetică*. - Chișinău, 2003;
4. *Istoria filosofiei. Ciclu de prelegeri*. - Chișinău, 2000;
5. *Marin C. Filosofia antică chineză* (<http://filozofie.3x.ro/Filosofie%20Antica%20-%20Capitole%20PDF/IV.%20FILOSOFIA%20ANTICA%20CHINEZA.pdf>)
6. <http://www.iep.utm.edu/yinyang/>